

บทคัดย่อ

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมทุกระดับในชั้นตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ หรือองค์กรปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการ หรือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไม่ว่าจะเป็นฐานะเป็นผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขัง ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า ผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูก็ตาม เนื่องจากเราต้องการให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น การแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงมีผลลัพธ์เป็นการคุ้มครองสังคม ลดการกระทำความผิดซ้ำให้น้อยลง ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้กระทำความผิดได้ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายและสังคม ทำให้ผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบ

ยุติธรรมชุมชน มีความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางและไม่มีข้อยุติในการกำหนด คำนิยามหรือความหมายอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในรายงานนี้ ผู้เขียนหมายถึง ขบวนการ (Movement) ที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ยุติธรรมชุมชนมีลักษณะที่หลากหลาย มีแนวทางและมีรูปแบบต่าง ๆ กัน รวมทั้งการทำให้ระบบความยุติธรรมตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเสียสละหรืออุทิศทรัพยากรในชุมชนเท่าที่จะทำได้ภายใต้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งให้ผู้กระทำความผิดได้ใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายและชุมชน

ระบบงานยุติธรรมชุมชนจะต้องพิจารณาองค์รวม โดยจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและโครงการอาจขยายขอบเขตไปยังเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมด้วย เช่น ปัญหาอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ภัยทางธรรมชาติ ความปลอดภัยในชุมชนและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมโดยตรง การศึกษาวิจัยในที่ต่าง ๆ แสดงว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวแบบค่อยเป็นค่อยไปก่อนที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างอิสระ หรือประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการลงโทษและการคุมประพฤติ รวมทั้งการทำความผิดซ้ำให้น้อยลงจะมีผลดีมากกว่าการปล่อยตัวนักโทษโดยปราศจากการคุมความประพฤติ

ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมโดยการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานยุติธรรมในทุกระดับจะทำให้การป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขผู้กระทำความผิดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น